

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
28 november 2023

Ons kenmerk
PZH-2023-843985865
DOS-2016-0000417

Bijlagen
9

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Aanbieden natuurdoelanalyses en vragen natuurdoelen

Geachte Statenleden,

Met deze brief worden de laatste natuurdoelanalyses, voor de niet-stikstofgevoelige gebieden, ter informatie aan Provinciale Staten gestuurd. Ook wordt een update gegeven over de adviezen van de Ecologische Autoriteit en wordt ingegaan op de toezegging die is gedaan (PZH-2023-830989151 d.d. 19 april 2023) om een plan van aanpak voor de verwerking van de adviezen van de Ecologische Autoriteit met Provinciale Staten te delen. Daarnaast wordt in deze brief een aantal vragen beantwoord naar aanleiding van wat in de statencommissie Landelijk Gebied van 4 oktober jl. is besproken. Deze vragen hebben onder andere betrekking op de natuurdoelanalyses en de methodiek daarachter. Tijdens de vergadering heeft gedeputeerde Potjer aangegeven dat hij deze vragen zou beantwoorden in een brief aan Provinciale Staten. Met deze brief wordt hieraan gevolg gegeven. Tot slot wordt ook ingegaan op een aantal aanvullende (technische) vragen die de heer Merks namens de BBB op 10 oktober jl. per mail heeft gesteld. Een aantal vragen vroeg om een meer uitgebreide beantwoording. Dit betreft de vragen waarin wordt gevraagd om een reactie op twee recent verschenen publicaties en over de financiën. Deze vragen zijn in een bijlage beantwoord.

Achtergrond natuurdoelanalyses

Uit de natuurdoelanalyses volgt wat de huidige staat van de natuurdoelen in de Natura 2000-gebieden is, zijn de natuurdoelen zoveel als mogelijk gekwantificeerd, en zijn mogelijke maatregelen benoemd. De natuurdoelanalyses vormen de basis om te komen tot een robuust geheel van natuurgebieden met voldoende natuurkwaliteit en het halen van de doelen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, de zogenaamde VHR-doelen. Het (bijdragen aan het) halen van deze doelen is een belangrijk onderdeel van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZHPLG)¹. Deze doelen zijn breder dan alleen de doelen zoals die in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden zijn vastgelegd, en hebben bijvoorbeeld ook betrekking op beschermde soorten die deels binnen en deels buiten de Natura 2000-gebieden voorkomen (bijv. moerasvogels) en soorten waarvoor geen Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (bijv. broedende weidevogels, zandhagedis en rugstreepd).

Eerder zijn al de natuurdoelanalyses voor de stikstofgevoelige gebieden aan u gezonden. Om een volledig overzicht te krijgen over alle Natura 2000-doelen is besloten om ook natuurdoelanalyses op

---

¹ NB: in het ZH-PLG wordt met een tussendoel gewerkt voor 2030, het bereiken van een gunstige staat van instandhouding is vooralsnog voorzien in 2050.

te stellen van de overige, niet-stikstofgevoelige, gebieden. De natuurdoelanalyses voor niet-stikstofgevoelige gebieden zijn recent afgerond en worden met deze brief ter kennisname aan u aangeboden. In de bijlagen is tevens een korte samenvatting gevoegd van de belangrijkste uitkomsten van de natuurdoelanalyses voor de niet stikstofgevoelige gebieden.

Uitgangspunt van alle natuurdoelanalyses is dat voor alle habitattypen en leefgebieden een goede kwaliteit wordt nagestreefd. Bij de haalbaarheid is gekeken of dit haalbaar is binnen 30 jaar. Voor de meeste doelen blijkt het vooralsnog mogelijk om, soms met ingrijpende maatregelen, de natuurdoelen te halen. Soms is er onvoldoende geschikte ruimte om alle natuurdoelen gelijktijdig te realiseren. In die gevallen zal moeten worden bekeken of deze doelen elders, bij voorkeur in een ander Natura 2000-gebied, gerealiseerd kunnen worden. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) werkt aan een beleidskader doelwijziging, waarin onder andere de mogelijkheden voor het 'uitruilen' van doelen tussen gebieden worden uitgewerkt. Hiervoor wordt een afwegingskader opgesteld, waarin onder ander wordt uitgewerkt welke doelen het meeste prioriteit hebben in Zuid-Holland.

Aanpak en methodiek natuurdoelanalyses

De natuurdoelanalyses zijn opgestart vanuit de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) stikstof, zoals die in december 2019 is vastgesteld. De aanpak van het stikstofprobleem is daarin via twee sporen uitgewerkt, namelijk door stikstofreductie (minder belasting van natuur) en natuurherstel (robuuste natuur is beter bestand tegen stikstof). Het spoor van natuurherstel is uitgewerkt in de natuurdoelanalyses. Provincie Zuid-Holland heeft hiervoor samen met een consortium van drie adviesbureaus (Arcadis, RHDHV en Sweco) een methodiek ontwikkeld. Hierbij is onder andere op basis van eerder onderzoek door Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR) afgeleid hoeveel oppervlak er nodig is om de Natura 2000-gebieden evenredig te laten bijdragen aan de landelijk gunstige staat van instandhouding die vanuit de Habitatrichtlijn bereikt moet worden. Voor bepaalde aspecten van de methodiek (bijv. de beoordeling van de kwaliteit) is gebruik gemaakt van de profielendocumenten waaraan de heer Merks in zijn agenderingsverzoek refereert. Deze profielendocumenten geven echter onvoldoende handvatten op andere onderdelen van de natuurdoelanalyses. De door ons ontwikkelde methodiek is de basis voor de landelijke handreiking waarmee ook alle andere provincies natuurdoelanalyses hebben opgesteld.

De natuurdoelanalyses zijn in eerste instantie opgesteld voor alle stikstofgevoelige gebieden vanwege de relatie met de GGA stikstof. De natuurdoelanalyses zijn opgesteld door de drie eerder genoemde adviesbureaus, in samenspraak met de Natura 2000-projectleiders van de provincie en de grootste terreinbeheerders in het betreffende gebied. In de meeste gebieden is er geen uitgebreide afstemming geweest met belangenpartijen. De natuurdoelanalyses zijn technisch-inhoudelijke documenten die niet formeel worden vastgesteld of een formele status hebben, en vormen input voor de gebiedsprocessen waarin die afstemming wel uitgebreid plaatsvindt. In de natuurdoelanalyses worden dan ook geen (beleids)keuzes gemaakt of maatregelenpakketten vastgesteld.

Zoals eerder aangegeven vormen de natuurdoelanalyses van alle Natura 2000-gebieden een belangrijke bouwsteen om te komen tot het realiseren van de VHR-doelen. Uit de natuurdoelanalyses komt naar voren hoeveel van welke doelen in de Natura 2000-gebieden

voorkomen, en hoe groot de potentie van de verschillende gebieden is. Daarmee hebben we de opgave in de Natura 2000-gebieden in kaart. Maar wanneer dit gecombineerd wordt met de totale VHR-opgave, kan worden afgeleid of er daarnaast ook nog een opgave ligt buiten Natura 2000, en hoe groot deze is. Op basis daarvan kunnen concrete gebiedsdoelen voor het ZH-PLG worden bepaald, maar kan ook worden afgeleid wat wel en niet haalbaar is binnen Zuid-Holland. De strategie om te komen tot deze gebiedsdoelen wordt momenteel uitgewerkt als onderdeel van het ZH-PLG gebiedsplan.

Pas nadat de meeste natuurdoelanalyses voor stikstofgevoelige gebieden afgerond waren, is de handreiking van het IPO beschikbaar gekomen, en weer daarna het advies van de Taskforce Ecologische Onderbouwing (TEO), een adviesorgaan van het ministerie van LNV met daarin vertegenwoordigers van terreinbeheerders en wetenschappers. In de handreiking en het advies zijn een aantal zaken later toegevoegd die in onze natuurdoelanalyses (nog) niet of op een andere manier waren opgenomen. De twee belangrijkste daarvan zijn stikstof, wat in de GGA vanuit een ander spoor is opgepakt, en het zogenaamde 'eindoordeel'. Dit wordt hieronder nader toegelicht.

Op dit moment wordt stikstofreductie opgepakt in het ZH-PLG. In het voorontwerp gebiedsplan ZH-PLG is opgenomen hoe dit zal worden uitgewerkt. Het eindoordeel, dat later aan de handreiking natuurdoelanalyses is toegevoegd, is sterk ingestoken vanuit vergunningverlening. In het eindoordeel wordt volgens een in de handreiking² beschreven methode een conclusie getrokken met betrekking tot het halen van de instandhoudingsdoelen (zie onderstaand kader). Dat komt doordat in het eindoordeel alleen geborgde maatregelen mogen worden meegewogen. De eindoordeelen worden per natuurdoel opgesteld en niet opgeteld tot één oordeel per gebied.

---

² https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/07/220622_Handreiking-NDA-eerste-cyclus_definitief-en-vastgestelde-versie-3.pdf

In onderstaand kader zijn de verschillende eindoordelen kort toegelicht.

Kader eindoordelen bij natuurdoelanalyses

Leiden de maatregelen tot tegengaan van verslechtering én bereiken instandhoudingsdoelstellingen?

Ja	De natuurdoelanalyses leveren in dit geval de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde (geborgde) pakket maatregelen realisatie van instandhoudingsdoelstellingen mogelijk maakt door het op orde brengen van de condities daarvoor. Deze uitkomst bevestigt het maatregelenpakket en biedt basis voor verdere uitvoering.
Ja, mits	De natuurdoelanalyses leveren de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen, verslechtering van stikstofgevoelige habitats voorkomt (behoud), maar dat aanvullende maatregelen nodig zijn voor het binnen bereik houden van de instandhoudingsdoelstellingen (uitbreiding en/of kwaliteitsverbetering) op lange termijn. Dit leidt tot de noodzaak voor verdere verkenning en uitvoering van aanvullende maatregelen. Dat kunnen zowel bronmaatregelen zijn als natuurherstelmaatregelen.
Nee, tenzij	De natuurdoelanalyses leveren een ecologische beoordeling van het pakket maatregelen waaruit blijkt dat met vastgestelde maatregelen verslechtering niet valt uit te sluiten. De natuurdoelanalyse maakt in dat geval duidelijk wat de knelpunten zijn.

- **Oordeel Ja:** de seinen staan op groen. Verslechtering van habitats is niet aan de orde, instandhoudingsdoelstelling zijn binnen bereik en kunnen op termijn worden behaald.
- **Oordeel Ja, mits:** Verslechtering van habitats is niet aan de orde. Er zijn extra bron- en/of natuurherstelmaatregelen nodig, bovenop de geborgde maatregelen, om instandhoudingsdoelstellingen binnen bereik te houden en uiteindelijk te behalen.
- **Oordeel Nee, tenzij:** verslechtering van habitats is niet uit te sluiten, er zijn zogenaamde passende maatregelen nodig om verslechtering te stoppen. Voor de natuurherstelmaatregelen kunnen dat overlevingsmaatregelen zijn. Bij het ontbreken van mogelijkheden voor natuurherstelmaatregelen zijn directe maatregelen voor stikstofreductie nodig. Om instandhoudingsdoelstellingen binnen bereik te houden en te behalen zijn mogelijk naast de passende maatregelen voor het tegengaan van verslechtering nog aanvullende bron- en/of natuurherstelmaatregelen nodig.

Advies Ecologische Autoriteit

Op 19 september 2022 is door de minister voor Natuur en Stikstof de Ecologische Autoriteit opgericht, voor een periode van acht jaar. Op dat moment waren de meeste van onze natuurdoelanalyses al afgerond of in een vergevorderd stadium. De Ecologische Autoriteit heeft opdracht gekregen van de minister om de natuurdoelanalyses voor de stikstofgevoelige gebieden van alle provincies te toetsen. Zij toetst “... met het oog op de huidige en beoogde kwaliteit van de beschermde natuur, of de essentiële informatie aanwezig is voor besluitvorming..” De Ecologische Autoriteit is ondergebracht bij de Commissie milieueffectrapportage en hanteert een vergelijkbare werkwijze als deze commissie. Per advies wordt uit een pool van deskundigen een selectie gemaakt van onafhankelijke experts die onder voorzitterschap van een medewerker van de Ecologische Autoriteit hun advies uitbrengen. Op de website van de Ecologische Autoriteit is nadere informatie te vinden over de adviezen die zijn uitgebracht en over hun werkwijze (www.ecologischeautoriteit.nl).

Ook in een eerdere brief aan Provinciale Staten³ is de werkwijze van de Ecologische Autoriteit toegelicht.

Vervolgproces

In deze eerdere brief aan Provinciale Staten (PZH-2023-830989151 d.d. 19 april 2023) is toegezegd dat er een plan van aanpak zal worden opgesteld over hoe de adviezen van de Ecologische Autoriteit verder worden opgepakt. Aan de uitwerking hiervan wordt momenteel nog gewerkt. De verwachting is dat het plan van aanpak voor het eind van het jaar of begin volgend jaar met u gedeeld kan worden. In algemene zin kan wel al worden gemeld dat de adviezen die beschikbaar zijn, worden verwerkt in de Natura 2000-beheerplannen die komende maanden voor een aantal gebieden worden opgesteld.

Veel opmerkingen van de Ecologische Autoriteit hadden betrekking op het verbeteren van de natuurmonitoring. Daaraan wordt zowel op provinciaal niveau als in landelijk verband via IPO en in samenwerking met LNV gewerkt. Gezamenlijk optrekken is belangrijk, omdat anders monitoringsgegevens niet kunnen worden vergeleken. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van welke adviezen van de Ecologische Autoriteit beschikbaar zijn en wanneer de overige adviezen worden verwacht. Wanneer alle adviezen zijn afgerond, zullen deze met u gedeeld worden en waar nodig worden toegelicht. Alle adviezen worden ook gepubliceerd op de website van de Ecologische Autoriteit.

ZHPLG-gebied	Natura 2000-gebieden	Planning advies EA
Kust en duinen	Solleveld & Kapittelduinen Westduinpark & Wapendal Meijndel & Berkheide Coepelduynen Kennemerland Zuid	Verwacht Q4 2023 Verwacht Q4 2023 afgerond afgerond Verwacht 2024, planning nog niet bekend
Delta	Voornes Duin Duinen Goeree & Kwade Hoek Haringvliet Grevelingen Oude Maas Hollands Diep Krammer Volkerak Voordelta Oudeland van Strijen Biesbosch	afgerond afgerond n.v.t. Verwacht 2024, planning nog niet bekend n.v.t. n.v.t. Verwacht 2024, planning nog niet bekend Verwacht 2024, planning nog niet bekend n.v.t. afgerond
Veenweiden	De Wilck Donkse Laagten Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein Nieuwkoopse Plassen & De Haeck Boezems Kinderdijk Lingegebied & Diefdijk Zuid	n.v.t. n.v.t. afgerond afgerond n.v.t. Verwacht Q1-2 2024, exacte planning nog niet bekend

³ <https://www.zuid-holland.nl/publish/besluitenattachments/duiding-advies-ecologische-autoriteit-natuurdoelanalyses/gs-brief-aan-ps-aanbieding-adviezen-ecologische-autoriteit-natuurdoelanalyses-ni.pdf>

In de commissievergadering Landelijk Gebied van 4 oktober jl. is gevraagd hoe er wordt omgegaan met nieuwe informatie en nieuwe inzichten. De natuurdoelanalyses zijn afgerond⁴ en gedeeld met Provinciale Staten en gebiedspartijen. Deze zullen voorlopig niet worden aangepast of geactualiseerd. De adviezen van de Ecologische Autoriteit en andere nieuwe informatie of inzichten worden uiteraard wel betrokken bij het opstellen van de Natura 2000-beheerplannen en het ZHPLG gebiedsplan. Ook zijn wij wettelijk verplicht om toetsing en vergunningverlening te baseren op de meest actuele, beschikbare gegevens.

Natuurdoelen en de rol van terrein beheerende organisaties

In de e-mail van 10 oktober jl. heeft de heer Merks namens de BBB gevraagd hoe de Natura 2000-doelen worden vastgesteld, wie de Natura 2000-gebieden beheert, en op welke manier wordt gecontroleerd of het beheer effectief is.

De Natura 2000-doelen worden door LNV vastgesteld, op basis van een door de Europese Commissie vastgestelde methodiek en vastgelegd in aanwijzingsbesluiten. Hoe de doelen worden afgeleid, wordt beschreven in het zogenaamde Doelendocument⁵ dat momenteel door LNV geactualiseerd wordt.

Het beheer van de Natura 2000-gebieden wordt over het algemeen uitgevoerd door de terreineigenaren. Dat kunnen de drie terreinbeherende organisaties (TBO) zijn: het Zuid-Hollands Landschap, Vereniging Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, maar ook drinkwaterbedrijven, waterschappen, gemeenten, (particuliere) eigenaren of natuurverenigingen. In sommige gevallen besteden terreineigenaren het beheer (deels) uit aan een andere partij, bijvoorbeeld aan één van de TBO's of een aannemer. De provincie draagt er zorg voor dat het beheer wordt uitgevoerd, controleert of het beheer effectief is, maakt zo nodig afspraken over bijsturing, en zorgt voor de toekenning van financiële middelen via subsidieregelingen.

Het beheer van Natura 2000-gebieden wordt betaald uit subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer Zuid-Holland 2016 (SNL), de subsidieregeling kwaliteitsimpuls Natuur- en Landschap Zuid-Holland (SKNL), natuurpactgelden⁶ en/of de subsidieregeling natuurmaatregelen Zuid-Holland, waarbij SNL gericht is op 'regulier' beheer, en de andere regelingen bedoeld zijn voor aanvullend beheer of specifieke (eenmalige) maatregelen. Om in aanmerking te komen voor SNL-subsidie moet een beheerder gecertificeerd zijn. In het kader van de SNL wordt er gemonitord volgens een landelijke, gestandaardiseerde systematiek. Op basis van deze monitoringsgegevens wordt vervolgens via een landelijk gestandaardiseerde beoordelingssystematiek de kwaliteit van natuurgebieden bepaald. In de jaarlijkse gesprekken met de beheerders worden de uitkomsten van de kwaliteitsbeoordelingen betrokken en indien nodig worden afspraken gemaakt over het bijstellen van het beheer.

---

4 Een overzicht van alle natuurdoelanalyses is hier te vinden: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/natuur-landschap/natuurrijk-zuid/natura-2000/>

5 Natura 2000-doelendocument: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30300-XIV-94-b1.pdf>

6 Gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven kunnen geen aanspraak maken op SNL-subsidie. Zij ontvangen een (vergelijkbare) bijdrage voor natuurbeheer vanuit natuurpactgelden.

Voor de andere subsidieregelingen wordt drie keer per jaar een voortgangsgesprek gevoerd, en wordt de voortgang jaarlijks vastgelegd. Monitoring van de effectiviteit van de uitgevoerde maatregelen loopt via de Natura 2000-monitoring en de evaluatie van het Natura 2000-beheerplan waarin is afgesproken welke maatregelen uitgevoerd moeten worden. Wanneer bijsturing nodig is, verloopt dat via de evaluatie van het beheerplan en afspraken in het volgende beheerplan. In urgente gevallen wordt tussentijds bijgestuurd op basis van de voortgangsgesprekken.

Kort samengevat: de landelijke SNL-methodiek met monitoring, kwaliteitsbeoordeling en voortgangsgesprekken met beheerders vormt de basis voor natuurbeheer, ook buiten Natura 2000-gebieden. Binnen Natura 2000-gebieden is er daarnaast extra monitoring en extra controle vanuit de Natura 2000-beheerplannen.

Wij vertrouwen erop dat Provinciale Staten hiermee voldoende geïnformeerd zijn. Mocht u nog nadere vragen hebben over de natuurdoelanalyses en onderliggende methodiek, dan vragen wij u deze te stellen tijdens de technische sessie die op 24 januari 2024 wordt georganiseerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J.N. Baljeu

Bijlagen

1. Natuurdoelanalyse De Wilck
2. Natuurdoelanalyse Boezems Kinderdijk
3. Natuurdoelanalyse Donkse Laagten
4. Natuurdoelanalyse Oudeland van Strijen
5. Natuurdoelanalyse Haringvliet
6. Natuurdoelanalyse Hollands Diep
7. Natuurdoelanalyse Oude Maas
8. Samenvatting conclusies natuurdoelanalyses niet stikstofgevoelige gebieden
9. Beantwoording vragen BBB over recente publicaties en financiën